

## SUMARI

Qüestió d'honor .....	7
Material fungible .....	17
Per situar-nos.....	21
El mig penjat .....	23
D de deportiu .....	31
A la cabana del Vell Tomàs .....	39
L'esdeveniment del segle.....	49
El cas Cassola.....	59
Amor entre patateres .....	71
Protestes quadrúpedes.....	81
Favors terrenals.....	91
No era penal .....	99
L'esperit de la Nicolaua.....	109
Ofegaments.....	119
Va de balls.....	129
Massa poc.....	139
L'home més prim del poble.....	149
Miracles venjatius .....	157
El segrest.....	167
La bicicleta .....	177

La trista mort de la Fosqueta.....	187
Begui i calli.....	195
Xocolata.....	203

## QÜESTIÓ D'HONOR

**E**RA UNA QÜESTIÓ D'HONOR. D'honor de poble. Però de poble poble, eh? Calia demostrar a aquells bisbes panxuts que hi ha coses que són intocables. I el calze d'or i diamants ho era, d'intocable, per més que el bisbat hagués decidit traslladar-lo a la catedral de la gran ciutat, ben lluny del seu lloc d'origen, ben lluny del lloc que li pertocava. No fos cas que a algú se li acudís robar-lo, deien. Que allà estaria més segur. Qui s'havien cregut que eren, aquella colla de rapinyaires ensotanats? Això és el que els vilatans, ben empenyats, es preguntaven. Ells sí que n'eren, de lladres. El calze representava el poble, i el poble es faria valer. A fe de Déu.

El pla de recuperació havia estat ordit amb tots els detalls possibles i tenia una complexitat gairebé tan gran com l'interès dels seus executors per dur-lo a terme. L'operació partia de l'Hostal Panxeta, situat davant per davant de la catedral. Entre l'hostal i el

temple, setanta metres i vint-i-dos centímetres de plaça pavimentada i, fins a l'objectiu final i després d'un lleuger gir de quaranta-set graus, cinquanta-tres metres i trenta-quatre centímetres més de rajola de València. La distància havia estat calculada al centímetre, tal com es pot comprovar si algú hi vol anar a fer una ullada, gràcies a la col·laboració mai prou valorada de dues velletes endolades que mantindrem en l'anonimat. Durant dues setmanes, les bones dones van recórrer aquell trajecte fins a dotze vegades cada dia només amb aquest propòsit. Ho van fer desitjoses de correspondre a les demandes dels seus antics veïns perquè, malgrat viure a ciutat des de feia més de mig segle, havien nascut al poble i se sentien el calze tan seu com si l'haguessin parit.

L'objectiu era travessar tot aquell espai sense que ningú aliè a l'operació en tingués coneixement. I quin millor mètode per a aquesta gesta que avançant per sota terra? La pensada havia sorgit de la ment sempre lúcida de l'alcalde Boncompte i havia estat dirigida per ell mateix i el bon jan de mossèn Felip, soci imprescindible en l'empresa i màxim interessat a recuperar el calze. El capellà sempre havia defensat que aquell era l'únic objecte de valor físic i espiritual tangible de la parròquia que regentava. Uns motius prou alts per arriscar-se a ser amonestat per les autoritats eclesiàstiques i potser fins i tot per les judicials.

Bon punt triat el recorregut a seguir, es van iniciar amb entusiasme els treballs de l'operació "Foradamen-

ta”, nom prou acurat que va fer fortuna entre els implicats i que es va empescar alguna llumenera. La vigilància al voltant de la zona calenta de la delicada maniobra de perforació seria intensiva i tant o més important que la mateixa acció extractora de terres. Per això, quatre vilatans triats per la seva agudesa visual i sensibilitat auditiva es van apostar armats amb un *walkie-talkie* cadascun als quatre angles de la plaça de la catedral. La seva missió era avisar immediatament als soterrats en cas que detectessin activitat anormal a la superfície.

Al subsòl, tota una corrua d'esforçats homes i dones, amb mossèn Felip al capdavant, perforava a cops de pic el terra argilós de la capital. La mina en la qual treballaven començava al celler de l'hostal i havia d'acabar, si els càlculs no erraven, just darrere del claustre barroc de la capella lateral on els bisbes havien abandonat, amb tota la mala llet del món, el tresor de l'església del poble. Conten que, durant el trajecte, els tossuts veïns havien arribat a topar amb autèntics ossaris i que van haver de travessar séquies, clavegueres i altres obstacles inversemblants, malgrat que això ja forma part de l'anecdolari. En tot cas, aquí és on trobem els primers dubtes de la història. I és que hom no aclareix si foren dies, setmanes o mesos els que es van necessitar per arribar al punt marcat com a final del recorregut. Pel que fa al tema que ens ocupa, però, obviarem aquesta dada i avançarem en la feta. Diguem que s'hi van passar una bona estona.

El dia de l'entrada triomfal als darreres de l'altar barroc de la catedral, es va reservar el toc de gràcia a l'alcalde Boncompte, que per això són les autoritats. Mitja dotzena d'ulls entelats per l'emoció en cares brutes de terra i suor van contemplar l'esdeveniment. L'últim cop de pic, efectuat a altes hores de la matinada i amorosit per un bon coixí de llana que en va silenciar la trencadissa, va permetre arribar a l'espai minúscul que el retaule de fusta policromada de la capella havia deixat amb la paret. Es tractava d'un racó oblidat que els coloms havien omplert de cagarades remotes i plomes infectes, però que per al cas ja faria el fet. Un cop en aquella petita cavitat, l'Angelet Fuster, el mestre ebenista més cotitzat de la comarca, va practicar una obertura a la fusta de la joia barroca que va coincidir a la perfecció amb la capelleta del conjunt reservada, precisament, al nostre sant patró. La feina de l'artesà va ser tan precisa que, segons diuen, ni tan sols el sant va notar l'embat de la serra. De fet, només va ser visible per una petita osca en una de les claus de la figura, tal com va fer notar l'informe de la policia hores després. Una nimietat, d'altra banda, perfectament prescindible de tenir en compte que es podria explicar per un disgust recent de l'ebenista relacionat amb la seva bicicleta inseparable que ara tampoc no ve al cas. Potser la podem contar més endavant si ens vaga. El que és segur és que això no taca, de cap de les maneres, l'expedient immaculat de l'Angelet Fuster.

No acaba aquí, però, l'aventura de tot un poble. Era el moment més delicat. Totes les esperances estaven dipositades en dos joves intrèpids, el Pere Pipa de la Carn i el Leopold del Passeig, que s'havien ofert voluntaris a la força i que tothom coneixia pel seu llarg currículum de petits furts comesos al poble. En teoria, la seva participació en la gesta apaivagaria els ànims de les seves pobres víctimes i permetria que les autoritats estiguessin disposades a obviar el seu passat fosc. El Pere Pipa de la Carn i el Leopold del Passeig, dèiem doncs, van ser els encarregats d'introduir-se en el petit orifici que s'havia practicat en el retaule barroc per dur a terme l'última acció del pla. Una proesa apta només per als professionals més refinats del lladronicí.

I ara arriba la confusió més gran de la història, quan les fonts es fan imprecises i els llaços de la trama esdevenen més difusos. El que se'n sap potser deixa més dubtes que certeses, però, si ens cenyim als fets, és l'única versió de la història que ha passat a la posteritat i que podem contar com a gairebé segura. La resta són fantasies inversemblants pròpies de cròniques molt menys serioses que aquesta.

Un gran terrabastall es va esdevenir a la nau poc després que hi penetressin els dos voluntariosos rescatadors. Alguns diuen que va ser per la foscor del lloc; altres que per la presència del Sant Crist flegmàtic que els vigilava i que els va acovardir amb la seva mirada severa; els de més enllà que per l'estranya afició d'un capellà i una beata a passar el rosari

a deshores damunt l'altar major; fins i tot hi ha qui afirma que va ser per la mitja dotzena de *whiskies* que els nois s'havien begut per donar-se ànims al Cafè del Salustiano (aquesta última explicació més aviat fruit de l'enveja o la maledicència interessada d'alguna de les seves antigues víctimes més rancoroses). El cas és que tot de corredisses, crits, cops i algun esgarip o altre de dubtosa procedència van ressonar sota les voltes de la catedral. Aquell frenesí es va allargar uns minuts. Temps suficient per fer interminable l'espera dels vilatans que hi havia apostats rere el retaule, entre ells el desesperat alcalde i el patidor mossèn, autèntics incitadors de la gesta i potser els únics que s'hi jugaven el sou i el prestigi.

Quan després d'aquelles anades i vingudes, veus cridant i gemecs ofegats, van aparèixer altra vegada el Pere Pipa de la Carn i el Leopold del Passeig, ho van fer esbufegant i amb la cara contreta. Deien que havien aconseguit el seu objectiu, tot i que no van concretar quines havien sigut les dificultats que s'havien trobat o el veritable origen d'aquell aldarull. Queda, això, com un dels misteris sense resoldre de la Història amb majúscules i no serem nosaltres, ara, els qui en farem elucubracions segurament del tot desviades. A corre-cuita, doncs, els vilatans que els esperaven van fer entrar els dos intrèpids amb el valuós tresor a la mina sense fer-los més preguntes, van tancar files i van barrar el pas amb una gran llosa que mai ningú hagués dit que no era en aquella catedral des de temps immemorials.



Ja sota terra, la desena de talps van recórrer com una exhalació els cent trenta-tres metres i cinquanta-sis centímetres fins al celler de l'Hostal Panxeta entrebancant-se amb els ossaris i séquies que havien anat descobrint en el seu camí vers el tresor. Un cop al seu destí, van segellar l'entrada a la galeria amb una paret de maons i, ja fora de perill, van retornar al poble amb els respectius vehicles com si allà no hagués passat res, com si vinguessin d'una nit d'esbarjo qualsevol. Fins i tot hi va haver qui realment es va quedar en un dels molts antres de la capital per celebrar la victòria fins que el sol va treure el nas rere les teulades de la ciutat. Entre ells s'hi podien comptar els mateixos Pere Pipa de la Carn i Leopold del Passeig. Bé s'havien de fer passar l'ensurt, pobra canalla. Aquests, ara, ja rehabilitats ciutadans, però, no intuïen encara el desastre que estava a punt d'abatre's damunt dels caps dels qui s'havien jugat la integritat física i moral en aquella acció tan gloriosa.

En arribar al poble ben entrada la matinada, l'alcalde, el mossèn i la resta del nucli dur de l'operació es van reunir a l'església per restituir el calze robat al seu lloc d'honor. Quina va ser la sorpresa quan, en obrir el sac amb el valuós objecte, es van adonar que el calze havia mutat, inexplicablement, a una forma més aviat poc ortodoxa religiosament parlant. L'efecte en les cares dels allí presents va ser fulminant. Com un atac de cor generalitzat i repetit mil vegades. Com un cop de roc a la closca o una cossa al baix ventre.

N'hi havia per a això i per a molt més! ja que aquella magnífica peça de fusta recoberta amb vernís d'or i amb incrustacions de pedreria que era el calze, s'havia convertit en un trist embut de llautó que brillava de tant passar-hi el purificador per eixugar-lo. Per més que se'l miressin, però, no en treien l'entrellat. Per això, i després d'una bona estona de dissertacions inútils, l'única explicació que hi van trobar va ser que, amb el tumult, els dos intrèpids joves encarregats de l'última part de l'operació "Foradamenta" van agafar l'embut que els capellans de la catedral utilitzaven per omplir les setrillers del vi i l'aigua en comptes del calze sagrat que desitjaven.

És per això que, ara, l'altar major de l'església del poble és presidit per un embut de llautó que intenta refulgir debades amb la llum esmorteïda de la rosassa central del temple. Potser aquesta explicació resol alguns dels dubtes dels lectors d'aquesta crònica que hagin tingut l'ocasió de visitar l'església referida. De fet, la confusió del Pere Pipa de la Carn i del Leopold del Passeig seria recordada per les generacions a venir, però no pas per fer-ne befa, com potser algú es podria pensar equivocadament, sinó com a exemple de valentia i lleialtat vers la seva vila natal. Tot i així, cal confessar que, certament, el vulgar objecte que presidiria des de llavors aquell lloc no era tan espectacular com el que s'esperava. No obstant això, les autoritats no van trobar motiu per menysprear la gesta i van rescabalar l'orgull d'aquell espai sagrat profanat pels bisbes amb el que seria,

a partir de llavors, el símbol de la lluita de tot un poble: un embut de llautó aconseguit amb l'esforç i la tenacitat d'una bona colla d'herois anònims o gairebé.

Aquest llibre ha estat guardonat amb el XXXIX Premi Sant Carles Borromeu de Contes i Narracions MoraBanc, atorgat pel Cercle de les Arts i de les Lletres de les Valls d'Andorra. El jurat estava format per Antoni d'Ortodó, Jordi Guillamet i Ricard de la Casa.



La redacció del text ha rebut el suport del  
Departament de Cultura de la Generalitat de Catalunya



© dels textos: Jordi Romeu Carol, 2017  
© d'aquesta edició: Pagès Editors, S L, 2017  
Sant Salvador, 8 - 25005 Lleida  
[www.pageseditors.cat](http://www.pageseditors.cat)  
[editorial@pageseditors.cat](mailto:editorial@pageseditors.cat)  
Primera edició: març de 2017  
ISBN: 978-84-9975-845-9  
DL L 246-2017  
Imprès a Arts Gràfiques Bobalà, S L  
[www.bobala.cat](http://www.bobala.cat)

«imprès a lleida»

Qualsevol forma de reproducció, distribució, comunicació pública o transformació d'aquesta obra només es pot fer amb l'autorització dels seus titulars, llevat de l'excepció prevista per la llei. Adreceu-vos a CEDRO (Centro Español de Derechos Reprográficos, <[www.cedro.org](http://www.cedro.org)>) si necessiteu fotocopiar, escanejar o fer còpies digitals de fragments d'aquesta obra.